

Церква Успіння Пресвятої Богородиці знаходиться в селі Мала Мечетня Кривоозерського району Миколаївської області (вул. Лесі Українки, 2). Настоятель — Микола Батько. Храм діючий.

Становлення мечетнянської церкви. Роки розквіту

Село Мала Мечетня бере свій початок з XV століття з часу турецько-татарського панування в Північному Причорномор'ї. Назва села походить від слова «мечеть» — мусульманського храму, побудованого в кінці XV століття на правому березі річки Мечетки. Але місцеве православне населення не скорилось туркам і татарам і не прийняло мусульманську віру, тому мечеть було зруйновано. В сільському краєзнавчому музеї зберігається картина художника Главчева М. С. із зображенням мечеті.

Документи Подільської Єпархії «Церквы и приходы Подольской губернии 1901 года» свідчать, що перша православна церква в Малій Мечетні була у вигляді простої хати: дерев'яна, з солом'яним дахом і глиняними стінами. Ця церква була дуже давня, і коли її побудовано — невідомо.

У 1816 році на кошти поміщика Абомелика за допомогою парафіян та священника Федора Підгурського було побудовано кам'яний храм в ім'я Успіння Божої Матері. Цей храм був одним із перших у краї. Його відвідували жителі сіл Голоскове, Ониськове, Тернувате. Храм був критий залізом, кам'яний, з дерев'яними куполами. В 1874 році стараннями священника Луки Богоцького на кошти парафіян в середині храму стіни було розмальовано масляними фарбами. Старожили свідчать, що стіни і фундамент церкви були товщиною півтора метри. Стіни будували з каменю та вапна, яке замішували на курячих яйцях. Кладка була настільки міцною, що коли церкву почали руйнувати, то

ломами і кирками не могли розбити фундамент і стіни.

Церква була розміщена на лівому березі річки Мечетки, в центрі села, де зараз знаходиться пам'ятник воїнам-односельчанам, полеглим у роки Другої світової війни. Навколо церкви була висока дубова огорожа, а за нею, де нині зеленіє парк, було невелике кладовище. Старожили вважають, що це було перше мечетнянське кладовище. Документи Подільської Єпархії свідчать, що в 1823 році тут був похований священник і будівничий храму Федір Підгурський, в 1847 році — Сава Виноградський, в 1869 — Августин Пісначевський, а в 1882 році — Лука Богоцький.

За спогадами жителів села, до мечетнянської Успенської церкви на великі православні свята сходився люд з навколишніх сіл. Мешканка села Тридуби Шмультко Ірина Артемівна (1868 р. н.) розповідала своїм онукам Лободі Галині Фомівні (1938 р. н.) та Байталюк Таїсії Фомівні (1941 р. н.): «Ми з моєю мамою на Великдень, на Різдво, на престольний празник ходили в церкву в Малу Мечетню, тому що в Тридубах кам'яний храм був побудований лише в 1871 році, а до цього в Тридубах була невелика глиняна церква. Коли заходили в храм у Малій Мечетні, то від саява свічок та великих ікон перехоплювало дух. Особливо всі поклонялись чудотворній іконі Божої Матері, молились до неї та ставили свічку. В церкві співав великий церковний хор. Вони співали, як ангели. Деякі люди з інших сіл приїжджали до церкви звечора, а мечетняни, які жили по сусідству з церквою, забирали їх до себе заночувати. Особливо гостинною була родина Заболотного Дениса Івановича, де гостей частували сніданками та вечереми. У Заболотних віряни ночували в клуні чи на подвір'ї».

І дійсно, документи Подільської Єпархії свідчать: «В храме есть чтимая икона Божьей Матери, пожертвована в 1774 году крестьянином Силяром: помещается в киоте, за правым клиросом возле храмовой иконы». Цей документ також свідчив, що церкві належала земля навколо Малої Мечетні — всього 55 десятин. В працях Подільської Єпархії згадується також, коли і які священники служили в Успенському храмі: з 1816 по 1823 рр. — Федір Підгурський, з 1823 по 1847 рр. — Сава Виноградський, з 1847 по 1869 рр. — Августин Пісначевський, який був Благочинним в цьому окрузі, з 1869 по 1882 рр. — Лука Богоцький.

Житель Малої Мечетні Явецький Василь Павлович (1937 р. н.) згадує: «В кінці XIX століття прислали священника, мого прадіда Явецького Петра. Він привіз із собою старовинне Євангеліє в шкіряній палітурці. Він вірою і правдою служив у церкві. Коли помер, його було поховано вже на новому кладовищі, де встановлено кам'яний хрест. Моя родина бере початок від цього священника, і ми цим пишаємося».

Є ще цікаві свідчення односельчан про дзвіницю і церковні дзвони. Мешканець села, нині покійний, Яровий Іван Захарович (1911 р. н.) згадував: «Біля церкви із заходу була прибудована дзвіниця, на якій було декілька дзвонів. При моїй пам'яті дзвонарем був Яким Роздолянський. Взимку був такий випадок. З Мечетні збиралися чоловіки, запрягали коней у вози і везли пшеницю в Кінецьпіль на «Ганнин млин». Борошно там було дуже біле, його потім продавали на залізничній станції в Голті. Туди ж возив молоти пшеницю і пан Раковський. Назбирувалось майже 40 підвід чи саней. Їхали навпрошки засніженими полями на Секретарку, потім в Кінецьпіль. Коли взимку повертались назад, то ледь не заблукали в заметіль. Але секретарський дзвонар бив у дзвони, і ми йшли на цей звук. А з Малої Мечетні чувся дзвін нашої дзвіниці. Дзвонив довго Яким: і вдень, і вночі, хоч було холодно і сніжно. А ми йшли на той дзвін. Дзвін нас врятував».

Дзвонарі дзвонили по-різному: закликали на початок церковної служби, у великі свята — на святкову літургію, під час вінчання, коли подружня пара виходила з церкви, а як несли покійника, то дзвонив один дзвін — довго і протяжно.

Також старожили згадують, що хоча пан Ігнась Раковський був католиком, та на великі православні свята зі своєю родиною відвідував православний храм і жертвував кошти. Так він виявляв повагу до віри своїх односельців. В XIX столітті пан привіз із собою з Польщі десятки родин поляків, аби йому прислугували при дворі. Вони були католиками, але з часом їхні нащадки перейшли у православну віру. На початку XX століття в Малій Мечетні православних було 579 чоловіків, 566 жінок, а католиків всього 13 чоловіків і 9 жінок, євреїв — 8 чоловіків і 6 жінок.

Успенська церква в Малій Мечетні була не лише духовним осередком, а й несла велику просвітницьку та освітню місію. В 1883 році тут було відкрито церковно-парафіяльну школу. В сусідніх селах, наприклад, в селі Ониськове з 1897 року відкрита школа грамоти, а в селі Тернувате — в 1893 році. Учні, які закінчували школу грамоти, ще рік навчалися в церковно-парафіяльній школі. А якщо були дуже здібними до навчання, згодом вступали до Великомечетнянської вищої школи.

Роки занепаду та руйнації церкви

Після революції 1917 року в Маломечетнянській церкві проводились богослужіння аж до 1935 року. В 1935 році на партійних зборах було вирішено закрити церкву, як осередок «затуманення народу», несумісний з новим «світлим» комуністичним життям. Старожили згадували, що коли скидали хрести з куполів церкви, зібралось багато селян, оточили церкву, плакали, молились, просили віддати церковні цінності. Односельці забирали по домівках ікони, церковне приладдя, священні книги.

«22 червня 1941 року до села дійшла звістка про початок війни. Біля церкви стояв стіл, покритий червоною тканиною, грав духовий оркестр, а представники військкомату записували добровольців на фронт. Наприкінці серпня в село ввійшли фашисти, а потім — румуни. За румунської окупації протягом 1941-1944 років церкву відкрили і проводили богослужіння» , — згадував ветеран війни, нині покійний, Лобода Леонід Максимович (1924 р. н.).

Швець Петро Артемович (1947 р. н.) розповідав: «Мій батько, Швець Артем Якович, був ковалем. Він викував хрест і встановив на церкві. А з нікелевого ліжка змайстрував панікадило».

Зі спогадів Лободи Івана Семеновича (1933 р. н.): «Румунський офіцер, що керував жандармерією, віддав наказ всім подружнім парам повінчатися. В той час щонеділі в церкві вінчалось декілька сімей одразу. Мої батьки повінчались через 10 років подружнього життя. Ще я запам'ятав свій перший день в школі. Це був понеділок, дяк розповідав про якісь незрозумілі «аз» і «буки». Мені було дуже важко вивчити це напам'ять. Тоді дяк попросив мене показати долоні. Коли я протягнув до нього руки, він вдарив мене ребром лінійки по руці, від чого залишився червоний знак. Я, плачучи, побіг додому і більше в школу не повернувся».

«Мій дід Стадник Григорій Матвійович (1873 р. н.) був дяком. Пам'ятаю, ще зовсім маленького він привів мене до церкви, де я вперше бачив обряд вінчання. Тоді мене вразила краса і велич храму. А після закінчення війни, в 1948-1949 роках, вдруге закрили нашу церкву. Знову знімали хрести, і знову люди забирали додому ікони та різне церковне майно», — розповів Шеремет Федір Ілліч.

«На початку 50-х років богослужіння відновили. Люди дуже зраділи. Усім селом старались якось прикрасити церкву. Приносили хто що мав: ікони, килими, доріжки тощо. Так церква діяла до 1956 року. Але М. Хрущов заявив, що церкви несумісні з радянською дійсністю, тому храм було закрито остаточно. Керівництво посилало комсомольців виносити з церкви престол, іконостас, ікони. А комуністи знімали не лише хрести, а й трошили куполи. Прибігали дружини і матері молодих хлопців, які брали участь у погромі церкви, і забирали своїх рідних додому, аби вони не брали гріх на свою душу...» , — розповідає Новаківський Ростислав Михайлович (1938 р. н.).

Лобода Іван Семенович (1933 р. н.) згадував: «Нас послали виносити церковне майно і кидати на подвір'ї. Я ще не встиг нічого винести, як тут з'явилась моя мама. Почала

кричати, що це великий гріх, біла мене в плечі і вигнала з церкви. Звичайно, хлопці почали сміятися з мене. А мама забрала мене додому, вмовляючи не глумитись над святинею. Всі, хто брали участь у руйнуванні церкви, в різні часи важко хворіли, ставали каліками, лежали паралізовані. «Бог покарав!», — говорила моя мама. Протягом 1958-1969 років в мечетнянській церкві організували клуб. Там, де був вітвар, височіла сцена, а на місці дзвіниці — кімната кіномеханіка. Демонстрували радянські та індійські фільми, а після кіно — танці під духовий оркестр. В клубі проводили партійні і колгоспні збори».

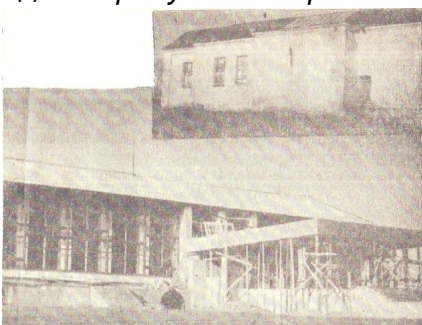
Урбанський Микола Іванович (1948 р. н.) згадує: *«Під сценою був великий церковний підвал. Ми, діти, залазили туди і розглядали залишені церковні предмети: хоругви, посуд, хрести».*

Грановська Валентина Володимирівна розповіла: *«Нас на сцені приймали в жовтенята, а ми з подивом роздивлялись намальованих ангелів та святих на стелі церкви. Купол з середини був дуже високий, розписаний яскравими масляними фарбами, і ніхто не міг дістати, аби зафарбувати цю красу».*

Позаду церкви почали будувати новий будинок культури. Його відкриття було приурочено до 100-літнього ювілею Леніна. На думку комуністичних керівників, церква не вписувалась в сучасний ландшафт. Тому почали зносити стіни церкви. А вона, мов фортеця, мов твердиня, стояла. Ніяка техніка не могла зруйнувати півтораметрові кам'яні стіни.

Зі спогадів Березки Людмили Іванівни (1961 р. н.), директора сільського краєзнавчого музею: *«Зі своїх шкільних років пам'ятаю, коли ми сиділи в школі на уроці, почувся страшенний гул, неначе грім. Як виявилось, це спеціальними стінобитними машинами руйнували церкву. Це тривало не один день...».*

Житель села Голоскове Молдован Анатолій Іванович розповів: «Нас, молодих шоферів, збирали в суботу, аби ми їхали в сусіднє село розбирати церкву. Фундамент і стіни були дуже широкі, метри півтора товщиною. Ми били їх ломами, але в нас мало що виходило. Як зараз бачу перед собою літнього чоловіка, що підійшов до нас і сказав: *«У вас, хлопці, нічого не вийде, бо стіни збудовані на вапні, замішаному на курячих яйцях. Це дуже міцний матеріал. І знайте — руйнувати святиню, то великий гріх».* Після цих слів я жодного разу не повертався туди».

12 квітня 1970 року урочисто було відкрито новий Маломечетнянський будинок

культури. Ця подія стала кінцем знаної на всю округу Церкви Успіння Пресвятої Богородиці. Залишилась людська пам'ять про все світле і величне, пов'язане з рідною церквою, а особливо про людей, які трудилися в ній. В різні часи церковними старостами були: Ізуйта Дем'ян Іванович, Стадник Григорій, Швець Михайло Якович, Заболотний Тихон Андрійович та ін.. Згадують і про знаменитий церковний хор, в якому співали: Лінартович Никифор, сім'я Морозовських, Бузевич Ганна Родіонівна, Сніжинська Ганна, Роздолянська Ірина, Швець Ольга Костянтинівна, Яровий Іван Захарович та його дружина Єлизавета, Сніжинський Янко та його дружина Федоня, Ярмоленко Марфа, Грановська Ксенія, Стадник Марія та багато інших. Старожили села кажуть, що коли співав церковний хор, в церкві гасли свічки — такі були сильні голоси.

Багато церковних цінностей зберігав Заболотний Тихон Андрійович. Церковні книги він передав своєму братові Павлу в село Курячі Лози, а той подарував Євангеліє Курячелозівському музею. В цій родині довгий час зберігалась чудотворна плащаниця з нашої церкви. Десятки років її різали на маленькі шматочки і роздавали людям, у яких важко хворіли діти, використовували як порятунок від переляку чи недоброго ока.

В 70-80 роках ХХ століття активувались шукачі легкої наживи, поціновувачі антикваріату. Жителі села пам'ятають, як з с. Курячі Лози приїжджали молоді хлопці і за «великі» гроші скуповували ікони. В старих людей було багато цінних ікон, розписаних яскравими фарбами на тканині. Їх прямо на очах у власників вирізали з рамок, змитували і вивозили на продаж в Одесу. Останні церковні ікони було викрадено в Ткача Юрія. Злодіїв знайшли. Викрадені ікони конфіскувала міліція, їх подальша доля невідома. В одному з сільських погребів відкопали церковну срібну таріль і образ Казанської Божої Матері. Господарі цього будинку все продали в місті Києві. Від старовинної церкви залишилось три великих камені, які було закладено в фундамент нової церкви в 2009 році. Також в Маломечетнянському краєзнавчому музеї зберігаються речі з колишньої церкви.

Відродження храму

Громада села Мала Мечетня давно мріяла про будівництво нового храму в ім'я Успіння Пресвятої Богородиці. Майже сімдесят років у селі не було церкви. Віру людей в Бога не змогли викоринити ніякі заборони. Жителі села пронесли свою любов до Господа через роки і передали цю любов своїм нащадкам.

Шеремет Надія Захарівна (1949 р. н.) згадує: «В 70-х роках заборонялося все, що пов'язане з християнською вірою. Не можна було на Паску фарбувати яйця, на Різдво колядувати, здійснювати обряди хрещення та вінчання. Своїх дітей ми разом із сусідами возили хрестити в село Тридуби. Там жив священик Олег, який приймав людей по потребі в себе вдома. Це все відбувалось дуже таємно, зазвичай ввечері. Також забороняли виходити на кладовище на проводи, поминати померлих. Але отець Олег щороку приїздив до нас у село в поминальні дні і біля кожної могили молився за упокій».

Стадник Зінаїда Іванівна (1940 р. н.) розповідала: «Мої троє синів були нехрещені. Якось між людьми пройшла таємна звістка, що в неділю у хаті Жарук Марії Степанівни тридубський священик Олег буде охрещувати дітей. В призначений час ми привели своїх

хлопців до цієї оселі. Вікна тут були надійно закриті, аби не дізнались сторонні люди і влада. Цього дня разом з нашими синами були охрещені ще десять дітей. Це було влітку 1971 року».

В 90-х роках із Західної України багато священиків переїхали в центральні та південні області відроджувати церкви, повертати людям віру в Бога. Одними з перших в 1986 році на Кривоозерщину приїхала сім'я Лотоцьких: отець Леонід і матушка Раїса. Вони стали сподвижниками відродження церкви Різдва Пресвятої Богородиці в Кривому Озері. В 1992 році в селі Тридуби відновилася служба в Свято-Михайлівській церкві. Тут почав служити о. Миколай Батько. В 1993 році в село Голоскове із Львівської області переїхала родина священика Євгена Кузана. Разом з матушкою Володимирою о. Євген розбудували церкву в с. Ониськове і вже 25 років служать тут. І доки в Малій Мечетні не було церкви, о. Євгеній проводив обряди освячення води на Водохреща, паски на Великдень, хрестив дітей та вінчав молодих, відспівував покійних.

В 2009 році в день Святої Трійці було розпочато будівництво нової церкви Успіння Божої Матері в селі Мала Мечетня. Троє священиків — о. Леонід з Кривого Озера, о. Андрій з Курячих Лоз і о. Євген з Ониськового — освятили місце під майбутній храм. У фундамент заклали три величезні камені, які збереглися від зруйнованої церкви. Зібралось багато людей, всі вітали одне одного із знаковою подією для громади. Священики благословили перших будівничих храму — Ткача Анатолія Васильовича, братів Федорчуків Сергія та Юрія, Кульчевського Віктора Володимировича з Волинської області. В перший рік будівництва було закладено надійний фундамент, висота якого від 2 до 4 метрів. Церкву будували сім років. Всі жителі докладали багато своєї праці і коштів задля зведення храму, особливо колектив ПОСП «Свобода» на чолі з Березкою Миколою Григоровичем. Працівники ПОСП протягом усіх років будівництва брали активну участь у всіх роботах. Це механізатори Кульчевський Віктор, Козленко Леонід, Доброгурський Олексій, Григоренко Василь, Магац Василь, Кошелюк Анатолій, Войцеховський Сергій, Терлецький Григорій, Мураренко Микола, Стадник Віктор, Стадник Валерій, Романчук Семен, Шкуратов Сергій, Ісаєв Олег; водії Вівтюк Віктор, Команіцький Іван та робітники Доброгурський Володимир і Стадник Володимир.

Церква Успіння Пресвятої Богородиці (с. Мала Мечетня)

Автор: Unsvet

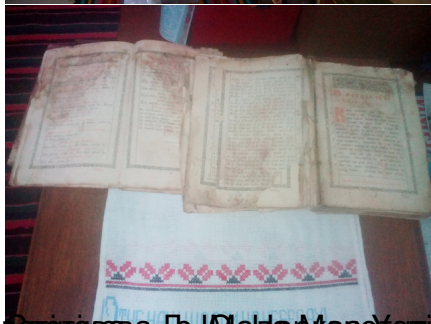
08.01.2019 14:44 - Обновлено 08.01.2019 15:20

Церква Успіння Пресвятої Богородиці (с. Мала Мечетня)

Автор: Unsvet

08.01.2019 14:44 - Обновлено 08.01.2019 15:20

Священник Л. Ю. Мельник, Крижівський район, Мала Мечетня, 2018.